ИНТЕЛЕКТ И ИНТЕЛИГЕНТНОСТ. ТЕСТОВЕ ЗА ИЗСЛЕДВАНЕ НА ИНТЕЛЕКТА
INTELLECT AND INTELLIGENCE. INTELLECT RESEARCH TESTS

маг. психолог Магдалена Младенова, маг. инж. Милка Иванова[1]
Технически университет София, кат. Инженерен дизайн [1]
Magdalena Mladenova, Milka Ivanova[1]
Technical University of Sofia, dpt. Industrial Design Engineering [1]

Резюме: *Тази статия разглежда спецификата на интелектуалната дейност като процес с три фази на мислене – ориентиране в условията, изграждане на план за действие и изпълнението му, като и сравняване на получения резултат с предварително набелязаната цел. Прави се разлика между интелект и интелигентност. Главния фокус е върху теста на Рейвън за определяне на интелигентността на хора от различни групи.*

Abstract: *This study comments the specific of intellectual human activity as a process of three stages of thinking –condition 'sense of direction, action plan development and its accomplishment, also the comparison with aim previously drawn up. They have made the difference between intellect and intelligence. The main focus is on the Raven test to human intelligence of various age groups.*

Keywords: пластика, стил, форма, пластичен стил, мода, пластична форма, пластични детайли

Интелектът отразява умствените способности на личността.

В повечето дефиниции в основата му стои способността за решаване на задачи или ситуации с помощта на мисленето. Към интелектуалните способности се отнасят бързината на разбирането, лекотата при боравене с числа, концентацията и превключването на вниманието, мисловните операции – анализ, синтез, сравнение, абстрахиране и обобщение, качествата на мисловната дейност – бързина, гъвкавост, самостоятелност, както и видовете мислене – абстрактно-логическо, техническо и нагледно-образно. Освен вниманието и мисленето, неразделна част на интелекта е и паметта – запомняне, съхраняване и възпроизвеждане на определена информация. Обемът на паметта, бързината на запомняне, трайността на съхраняване, точността и усложливостта на паметта са съществени признаци при проявите на интелекта.

Реалният успех на човека в училище, по време на следването и в професията до голяма степен зависят от неговия интелект. Интегратор на интелекта е мисленето със специфичните мисловни операции и качества на ума. Интелектуалната дейност е процес, в който има 3 фази на мислене – ориентиране в условията на задачата, изграждане на план за действие, изпълнение на набелязания план за решаване на задачата и накрая сравняване и сверяване на получения резултат с предварително набелязаната цел.

2. Още през 1899 г., преди да съществува научна литература по пролемите на интелигентността, у нас този термин се появява в стар енциклопедичен речник като „разумност, умноватост". В житейският смисъл тези понятия се използват обикновено, когато се прави оценка на качествата на човека като цяло – „той е много интелигентен (обратното на прост) и се определя неговата годност или негодност за изпълнението на определена дейност. От направената анкета с хора от различни социални сфери, възраст и образование се получиха различни мнения и характеристики, отнасящи се до интелигентността, н.п.:

- „Интелигентността е възможност за разбиране на причинни връзки и отношения, потенциална възможност за боравене с позната и непозната материя. Интелигентността не е свързана със знанията."(студент)

- „Интелигентният човек се отличава с етичност, естетичност, ерудиция, съобразителност, чувство за мярка, широка душа и душевна красота." (студентка)

- „Интелигентността е способността на човешкия мозък да систематизира, да анализира и да отрази определена информация в най-общия смисъл." (студентка)

- „Интелигентен е човек умен, с изтънчени чувства и мисли, който реагира бързо и вярно на всички външни дразнители" (доцент)

- „Богато духовно развитие. Задълбочени знания за много сфери от културата и науката" (учителка)

- „Интелигентността е да можеш да съобразиш кога си вече неудобен и да си тръгнеш, когато си на гости" (пенсионерка)

От 100 анкетирани човека могат да се отсеят 52 особености, които се считат за признаци на интелигентност: ерудиция, обща култура, богати интереси, бързо мислене, добро възпитание, културно поведение, комуникативност, бързо ориентиране, бързо възприемане (учене), гъвкав и остър ум, нравствено поведение, способности и талант, тактичност, чувство за мярка, етичност, съобразителност, любознателност, адекватни реакции, висок интелект, богата емоционалност, естетически усет, добра памет, висше образование, дискретност, абстрактно и нестандартно мислене, заложби за развитие, чувство за собствено достойнство, душевна красота, интуиция, чувство за хумор, добър външен вид, въображение,обективна самооценка, обществено – политическа ангажираност и т.н.

Централно място заемат интелектуалните качества – ерудиция, мисловна дейност, добра памет, бързо възприемане и осмисляне на информация, обща култура, а в периферията се появяват качества, които имат отношение към личността, поведението и взаимоотношенията между хората – стил на говорене, душевна красота, добър външен вид, заложби, чувство за достойнство и т.н.

В популярното разбиране на понятието интелигентност се включват и качества като енергичност, хитрост, богато въображение, независимост, честност, чувство за отговорност и т.н.

Етимологично понятието интелигентност има латински произход – от „**intelego**" (понятие, знание, способност за разбиране) и „**intellegens**" (вещ, разсъдлив, разумен човек).

Колкото автори – изследователи, толкова определения, н.п. американските изследователи Айзенк, Арнолд и Мейли се обединяват около определението – „Способност за преодоляване на трудности в нови ситуации", по този начин на преден план изпъква не интелектуалния, а волевия компонент на тази способност. Бине и Симон, създателите на първите тестове за

измерване на интелигентността предлагат разгърнато определение, което включва 3 компонента:

- откриване насоката на дейността;
- способност за адаптация за постигане на определена цел;
- способност за самокритика

Английският психолог Търнстоун разработва теория на базата на факторния анализ, като въвежда 7 фактора характеризиращи интелигентността: словесно разбиране, работа с цифри, работа с вербален материал, логичност на мисленето, бързина на възприятието, бързина на речта и добра памет.

Повечето автори се обединяват около следното определение за интелигентност:

„Интелигентността е сложна съвкупност от психични процеси, свойства и състояния."

Признава се сложната природа на това явление, но единно мнение по отношение на определението няма, тъй като аспектите и подходите на изследване са различни.

Понятията „интелект" и „интелигентност" са близки по своето съдържание и в повечето случаи се идентифицират. Има нещо общо между тях, но трябва да се разграничават.

В психологическата енциклопедия под редакцията на Айзенк (един от най-известните учени – изследователи в областта на познавателната психология) под **интелект** се разбира „възприемащ, разбиращ ум", „висока степен на абстрактно или понятийно мислене" т.е. централно място се определя на мисленето, разбирането и познанието.

Докато за **интелигентността** не може да се говори едностранно. Тя представлява по-сложна структурна система, където наред с мисленето участват и редица други психични процеси и особености на личността.

3. Тестове за изследване на интелекта – това са бланки под формата на матрици, коректурни таблици с числа, букви и фигури и решаване на логически и технически задачи.

За учебния процес на студентите по Инженерен дизайн демонстрираме методи и методики, които се използват в съществуващите психологически лаборатории в страната. Занятията преминават при повишен интерес и желание за работа.

Предлагам на вашето внимание **тестът на Рейвън**, невербален, фигурен тест под формата на матрици, включващ 3 серии по 12 задачи за възрасни и 2 серии за деца. Всяка задача се състои от определен брой елементи на геометрични форми, които растат или намаляват в определен порядък. Отрязъкът на последния ред винаги липсва и трябва да се открие между 8 предложени варианта за довършване на матрицата. Задачите са с различна степен на трудност, която се увеличава постепенно и последните 2-3 на всяка серия са най-трудни. Съответно времето за изпълнение има решаващо значение. Отговорите се попълват в специален протокол и се проверяват, след което статистически се изчислява К на интелекта, максималният е = 1.

Приложения:

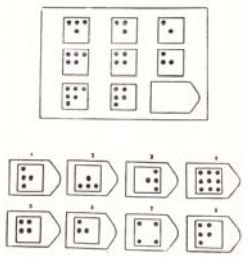

Тест 1

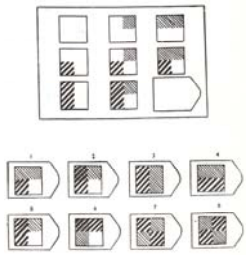

Тест 2

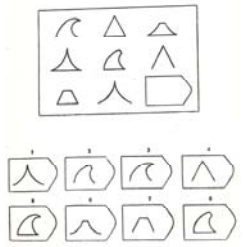

Тест 3

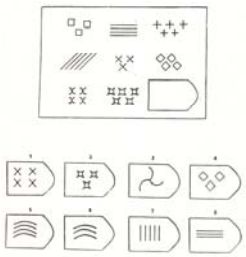

Тест 4

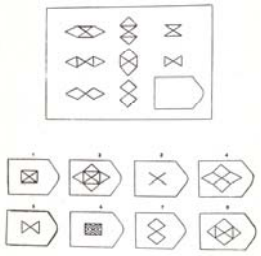

Тест 5

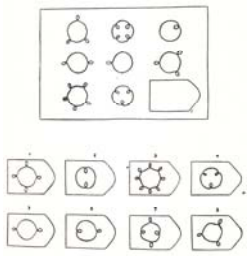

Тест 6

Литература:

1. Кратък речник по психология, Г. Пирьов, Л. Десев, С.1981
2. Речник по психология, М. Димова и колектив, С., 1989
3. Тест на Рейвън, албум